

Iiris Suomela vihr ym.

Kirjallinen kysymys vihapuheeseen puuttumisesta lainsäädännön keinoin

Eduskunnan puhemiehelle

Vihapuhe on vakava ongelma, johon tulee puuttua. Ylen Taloustutkimuksella teettämän kyselyn (2017) mukaan miltei joka kymmenes suomalainen on kohdannut vihapuhetta. Valtioneuvoston kanslian tutkimuksen (2019) mukaan joka kolmas kuntapäättäjistä on ollut luottamustoimensa vuoksi vihapuheen kohteena ja 14 prosenttia kertoo kärsineensä siitä. Kaksi kolmasosaa päättäjistä arvioi vihapuheen myös lisääntyneen viime vuosina. Näin ollen vihapuhe pahimmillaan heikentää kansalaisten tahtoa osallistua politiikan tekoon ja kaventaa sananvapautta.

Hallitusohjelmassa onkin kirjattu, että oikeusvaltion "nykytilan parantaminen edellyttää arjen turvallisuuden edistämistä, eriarvoisuuden kaventamista sekä toimivaa kansalaisyhteiskuntaa, jossa syrjäytymiseen ja vihapuheeseen puututaan." Tarve lainsäädännön muutoksille on huomattu Euroopan unionissa asti. EU:n komissio nosti helmikuussa 2021 oikeusmenettelyn Suomea kohtaan, sillä Suomi ei puutu lainsäädännössään riittävästi vihapuheeseen.

Hallituksen esitys rikoslain 6 luvun 5 §:n täydentämisestä eli sukupuolen lisäämisestä rangaistuksen koventamisperusteeksi annettiin eduskunnalle helmikuussa. Lisäksi laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa säännöstä (HE 226/2020 vp) ehdotetaan muutettavaksi niin, että teko olisi virallisen syytteen alainen, jos laiton uhkaus kohdistuisi henkilöön hänen työtehtävänsä vuoksi eikä rikoksentekijä kuulu työpaikan henkilöstöön.

Nämä ovat tärkeitä lainsäädännöllisiä toimia osana vihapuheeseen puuttumisen toimenpidetkokoaisuutta. Samoin jo olemassa oleva rikoslainsäädäntö tulee päivittää vastaamaan digitaalisen ajan tarpeita: esimerkiksi laittoman uhkauksen kriteeristö ei usein täyty internetin välityksellä tehdyissä uhkauksissa. Komission arvion mukaan Suomen lain avulla ei voi myöskään määrätä tehokkaita ja toimivia seurauksia, joilla voidaan kitkeä rasismia ja muukalaisvihaa. Komission mukaan Suomessa ei ole esimerkiksi varmistettu, että kyseisiä rikoksia voidaan tutkia ja niistä voidaan nostaa syytteet ilman uhrin tekemää ilmoitusta tai syytöstä.

Esitutkinta- ja syytekynnys vaikuttaisi julkisen keskustelun perusteella nousseen korkealle siten, että räikeäkään vihapuhe ei etene oikeuskäsittelyyn. Suomen lainsäädännössä on komission arvion mukaan pantu virheellisellä tavalla täytäntöön säännös väkivaltaan yllyttämistä koskevasta vihapuheesta. Lisäksi Suomessa ei ole kriminalisoitu vihapuhetta, joka kohdistuu rodun, ihonvärin, uskonnon, syntyperän taikka kansallisen tai etnisesti määräytyvän ihmisryhmän yksittäiseen

Kirjallinen kysymys KK 161/2021 vp

jäseneen. Suomessa ei ole myöskään kriminalisoitu vihapuheen erityisten muotojen eli kansainvälisten rikosten ja holokaustin julkista puolustelua, kieltämistä tai törkeää vähättelyä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo tehokkaammin puuttua vihapuheeseen lainsäädännön keinoin?

Helsingissä 19.3.2021

Iiris Suomela vihr
Inka Hopsu vihr